

BEHOEFTE AAN SCHOOLONTBIJT

VOLGENS BASISSCHOLEN,
IN DE GEMEENTE HEERENVEEN

AANLEIDING ONDERZOEK

De gemeenteraad van de gemeente Heerenveen wil weten of er behoefte is aan het structureel verstrekken van schoolontbijt op basisscholen in de gemeente Heerenveen. Partoer heeft in februari en maart 2023 onderzoek gedaan naar deze behoefte.

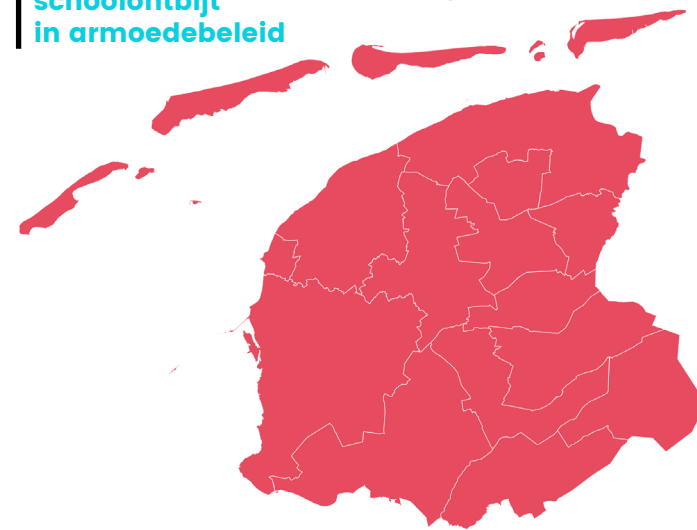
De resultaten van het onderzoek zijn in deze factsheet weergegeven. Het onderzoek bestond uit twee delen. Ten eerste een verkenning van hoe andere gemeenten in Fryslân met het schoolontbijt omgaan. Ten tweede is er een vragenlijst voorgelegd aan alle basisscholen in de gemeente Heerenveen.

----- Deel 1

Verkenning schoolontbijt in armoedebeleid

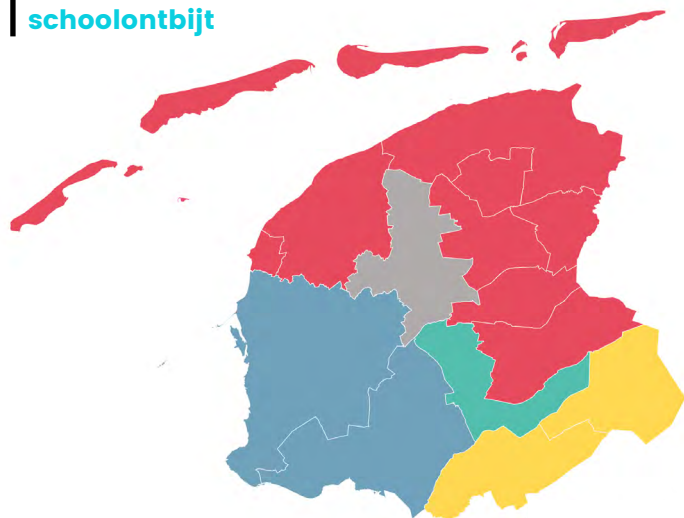
In eerste instantie is onderzocht of Friese gemeenten beleid hebben voor het verstrekken van schoolontbijt op basisscholen. Hieruit blijkt dat geen enkele Friese gemeente beleid heeft op schoolontbijt.

| schoolontbijt in armoedebeleid

- geen schoolontbijt in armoedebeleid
- wel schoolontbijt in armoedebeleid

vormen van schoolontbijt

- geen schoolontbijt
- ontbijttassen
- ontbijtkar
- ontbijttassen, Buurvrouw & Buurvrouw initiatief
- ontbijt op school georganiseerd door school

Wel zijn er diverse vormen van schoolontbijt bekend bij de gemeenten. In de ene gemeente financiert de gemeente het schoolontbijt, in weer andere gemeenten wordt het schoolontbijt door de school zelf georganiseerd en gefinancierd. In de meeste gevallen signaleert de onderwijsbeleidsadviseur, na een signaal van een school, dat er een behoefte aan schoolontbijt op één van de scholen in de gemeente is waarna er ad hoc een oplossing wordt gezocht. Ook werken een aantal gemeenten samen met het Rode Kruis die ontbijttassen aan geselecteerde gezinnen uitdelen.

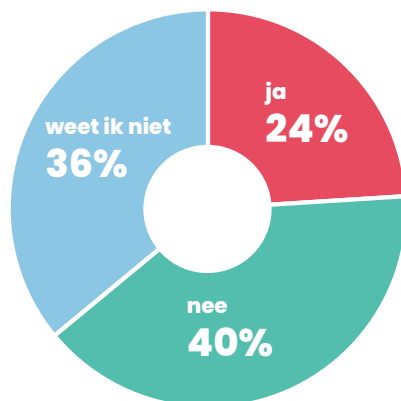

Na de uitvraag bij alle gemeenten blijkt dat er in ieder geval in drie gemeenten een aantal scholen zijn, die het schoolontbijt vanuit het Jeugdeducatiefonds aanbieden.

----- **Deel 2**
**Behoeften-
onderzoek
onder scholen**

**Op mijn school komen er
leerlingen zonder ontbijt
naar school**

Moeilijk in te schatten, aangezien leerlingen en ouders daar niet open over zijn. We weten ook dat enkele kinderen hun lunchpakketje al voor 10 uur op hebben, waarna ze dus geen lunch meer hebben. Ik heb geen werkelijke cijfers, maar ik schat dat het er al gauw 15 zijn.

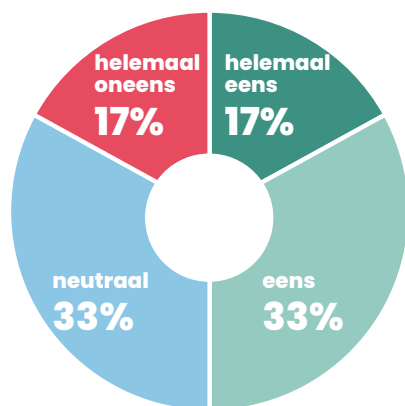
Reactie van een directeur van een basisschool in de gemeente Heerenveen

In totaal hebben 25 van de 29 basisscholen de vragenlijst ingevuld. Deze 25 basisscholen geven onderwijs aan in totaal 3812 kinderen. Van de 25 scholen geven 6 (24%) scholen aan dat er leerlingen zonder ontbijt naar school komen. Deze zes scholen hebben in totaal **1184** leerlingen en zijn allen gevestigd in Heerenveen zelf. Eén school 'durft echt niet te zeggen' om hoeveel leerlingen het ongeveer gaat die zonder ontbijt naar school komen. De overige scholen geven gezamenlijk een schatting van in totaal zo'n **54** leerlingen die zonder ontbijt op school komen. Dat is 4,5% van het totaal aantal leerlingen wat naar deze zes scholen gaat, of 1,4% van het totaal aantal kinderen wat naar de 25 scholen gezamenlijk in dit onderzoek gaan.

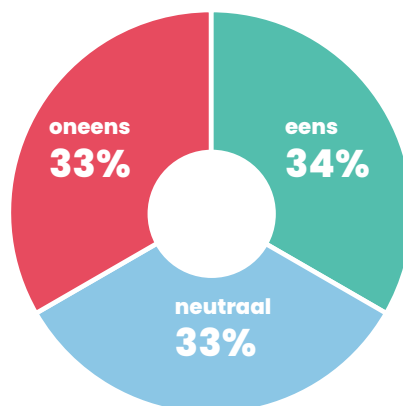
Aan de zes scholen die aangeven dat er leerlingen zonder ontbijt naar school komen zijn de volgende drie stellingen voorgelegd.

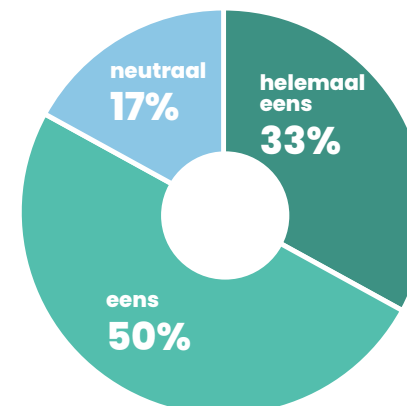
Dat leerlingen zonder ontbijt bij ons op school komen, komt doordat het gezin het ontbijt niet kan betalen.

Dat leerlingen zonder ontbijt bij ons op school komen, komt omdat ze 's ochtends geen tijd hebben of nemen om te ontbijten.

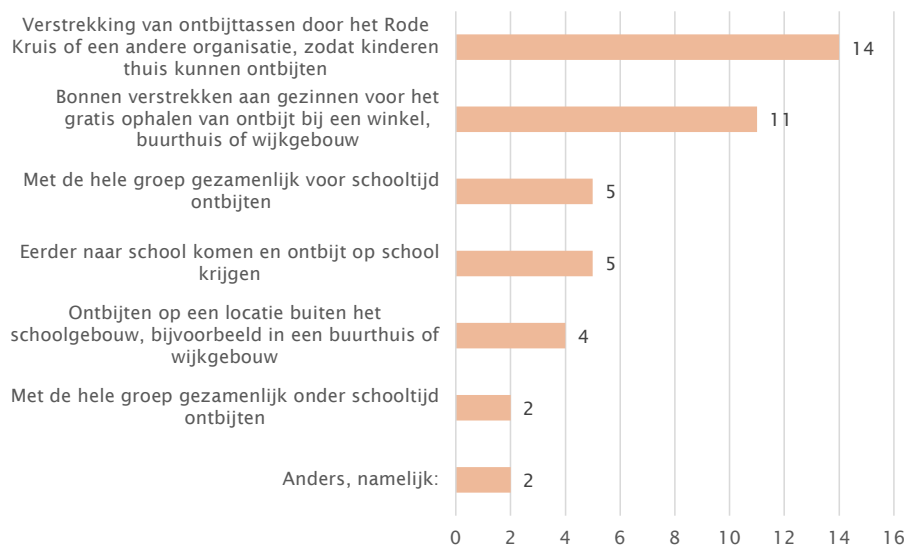

Het aanbieden van een gratis ontbijt aan kinderen die in armoede leven ondersteunt het kind in het volgen van onderwijs.

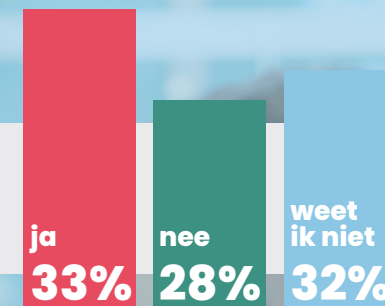

Tien van de 25 scholen (40%) geeft aan dat zij een verandering in type gezinnen zien wat in armoede leeft ten opzichte van een aantal jaren terug. De scholen wijten dit vooral aan de verandering van gezinssamenstelling, er zijn meer alleenstaande ouders door scheiding, eenverdieners of mensen met een etnische achtergrond die moeilijk aan een baan kunnen komen. Scholen merken het ook aan ouders die de ouderbijdrage niet meer kunnen betalen of stichting Leergeld die steeds vaker het schoolreisje voor kinderen vergoed. Aan de andere kant geven scholen ook aan dat het lastig is om er vanuit school zicht op te krijgen, armoede is een beladen onderwerp.

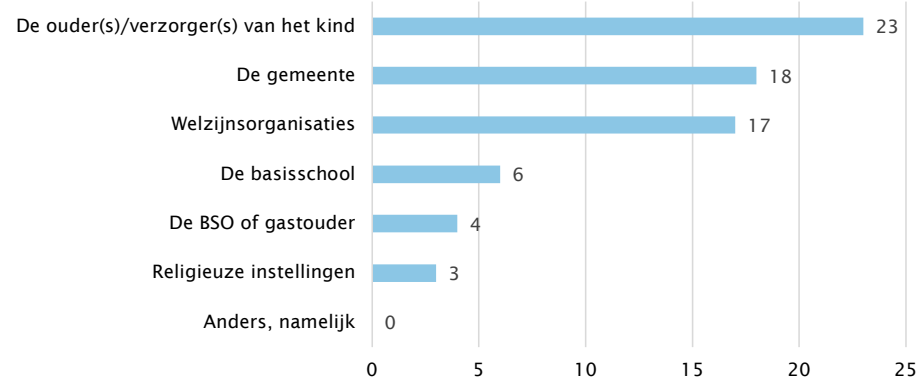
Welke vorm dient het schoolontbijt te hebben volgens basisscholen.

Aan alle 25 basisscholen is gevraagd of zij een verandering in het type en aantal gezinnen zien die in armoede leven ten opzichte van een aantal jaren terug

Wie is er (mede)verantwoordelijk voor het organiseren/faciliteren/verzorgen van een ontbijt voordat kinderen onderwijs volgen?

Conclusie

Op de vraag of het gewenst is om het schoolontbijt op basisscholen toe te voegen aan het armoedebeleid kan geen volmondig ja of nee gegeven worden. Er zijn meerdere manieren en vormen om schoolontbijt aan te bieden én te financieren. Het zal zeker niet voor elk kind relevant zijn.

Dat kinderen vanuit armoede zonder ontbijt naar school komen is een symptoom van een groter probleem. Iets wat volgens de verschillende beleidsadviseurs op verschillende manieren aangepakt kan worden. Op dit moment wordt er onvoldoende gebruik gemaakt van de al beschikbare financieringspotjes vanuit het armoedebeleid. Aan de andere kant moeten kinderen niet de dupe worden van het probleem van het grotere geheel (het gezin/de ouder(s)) en kan er aan symptoombestrijding gedaan worden door eerst wel een schoolontbijt aan te bieden.

Maatwerk

Er is zeker een behoefte aan schoolontbijt voor een kleine groep leerlingen (tussen de 1% en 4,5% van het totaal aantal basisschoolgaande kinderen in de gemeente Heerenveen). Voor deze groep is het belangrijk om niet stigmatiserend te werk te gaan en school vooral school te laten zijn waar onderwijs wordt gegeven. Uit dit onderzoek blijkt dat er diverse vormen van schoolontbijt mogelijk zijn en dat het vooral van de school afhangt welke vorm gewenst of werkbaar is. Stem vanuit de gemeente vooral af met de (individuele) scholen.

Colofon

april 2023

Teksten:

Josine Zijlstra
Jitske Algra MSc

Redactie:

Maaike van Dijk

Vormgeving:

Jongens van de Jong

Voor meer informatie:

Beleidsadviseur armoedebeleid van de gemeente Heerenveen.

Aanbevelingen

- Bepaal of je als gemeente een brede aanpak schoolontbijt wilt, dus collectief ontbijt aanbieden op alle scholen of BSO of welke vorm dan ook of heel lokaal en individueel een ontbijt. Doe dit integraal: vanuit armoedebeleid met onderwijsbeleid, het primair en bijvoorbeeld ook voortgezet onderwijs als ook ouders, mogelijk vanuit een vertegenwoordiging van de medezeggenschapsraden van de scholen.
- Ga met de scholen in gesprek over welke vormen van schoolontbijt gewenst en haalbaar zijn. Een maatwerk aanpak realiseren.
- Ga met de voedselbank in gesprek om te onderzoeken welke rol zij in dit geheel kunnen bieden en te onderzoeken of zij dezelfde doelgroep al (proberen te) bereiken.
- Het is van belang om over de gemeentegrenzen heen te kijken; kinderen uit Heerenveen gaan naar school in aangrenzende gemeenten evenals dat Heerenveense scholen kinderen uit aangrenzende gemeenten ontvangen.
- Er is op regionaal en provinciaal niveau behoefte aan afstemming over het onderwerp schoolontbijt. Denk hierbij aan een integrale aanpak en afstemming over succesvolle interventies. Mogelijk dat de gemeente Heerenveen hierin een 'duw' kan geven.